Smigħ ta' xhieda

Ġermanja

Il-kontenut ipprovdut minn

European Judicial Network (in civil and commercial matters)

1 L-oneru tal-provi

1.1 X’inhuma r-regoli dwar l-oneru tal-provi?

Fil-prinċipju, fi proċedimenti ċivili, kull parti terfa’ l-piż tal-oneru tal-prova għal fatti dwar ir-rekwiżiti ta’ regola tal-liġi favuriha. Għal din ir-raġuni, id-distribuzzjoni tal-oneru tal-prova spiss tkun ibbażata fuq id-dispożizzjonijiet tad-dritt ċivili sostantiv, bħall-Kodiċi Ċivili (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB); dawn id-dispożizzjonijiet fihom il-bażi għat-talbiet, ir-regoli awżiljarji, id-difiża legali u oġġezzjonijiet oħra. Jekk jiġi sodisfatt prinċipju legali li jassenja fatti bħala konsegwenza legali għal talba (pereżempju: l-Artikolu 433 tal-Kodiċi Ċivili dwar il-konklużjoni ta’ kuntratt ta’ bejgħ), ġeneralment hija l-parti li tkun qed tibbaża t-talba tagħha fuqu (fl-eżempju, il-ħlas tal-prezz tal-akkwist) li trid tippreżenta dawk il-fatti (il-prinċipju tal-produzzjoni tal-provi) u, jekk il-parti avversarja tikkonstestahom, trid tagħti prova tagħhom. Min-naħa l-oħra, il-parti avversarja għandha tasserixxi u turi li hija intitolata għal kull dritt jew oġġezzjoni opposti (pereżempju l-prestazzjoni). Jekk ikun għad hemm dubju dwar punt fattwali essenzjali wara li l-evidenza proċeduralment ammissibbli kollha tkun ġiet eżawrita, trid tittieħed deċiżjoni dwar min għandu l-oneru tal-provi. Il-parti li, skont ir-regoli dwar l-oneru tal-provi, trid tagħti prova tal-fatti kkonċernati titlef il-kawża jekk ma tħarisx dan l-oneru.

1.2 Hemm xi regoli li permezz tagħhom ċerti fatti jiġu eżentati mill-oneru tal-provi? F’liema każijiet ? Jistgħu jiġu ppreżentati provi sabiex jiġi ppruvat li preżunzjoni legali partikolari mhix valida?

Il-liġi Ġermaniża tipprovdi għal diversi forom ta’ eċċezzjonijiet għall-oneru tal-prova, sal-inverżjoni tal-oneru tal-provi B'mod partikolari:

1. L-inverżjoni tal-oneru tal-provi

Fi proċedimenti ċivili, l-oneru tal-provi jista’ jinqaleb jekk tinqaleb ir-regola bażika li kull parti trid tagħti prova tal-fatti favuriha. Bl-inverżjoni tal-oneru tal-provi l-parti avversarja jkollha tirribatti fatt favur il-parti l-oħra. Pereżempju, l-Artikolu 477 tal-Kodiċi Ċivili fih klawżoli dwar l-inverżjoni tal-oneru tal-provi fil-liġi dwar il-bejgħ. L-ewwel sentenza tal-Artikolu 477(1) tal-Kodiċi Ċivili tgħid hekk: “Jekk, fi żmien sena mid-data tat-trasferiment tar-riskju, isir evidenti li l-kundizzjoni tal-oġġetti tikser ir-rekwiżiti tal-Artikolu 434 jew tal-Artikolu 475b tal-Kodiċi Ċivili, ikun preżunt li l-oġġetti kienu diġà difettużi meta r-riskju ġie ttrasferit, sakemm din il-preżunzjoni ma tkunx inkompatibbli man-natura tal-oġġetti jew tal-kundizzjoni difettuża tagħhom. […]” F’dan il-każ, ix-xerrej ma għandux għalfejn juri li diġà kien hemm difett fil-mument tal-konsenja, iżda l-oneru jaqa’ fuq il-bejjiegħ biex juri li f’dak iż-żmien ma kienx hemm difett.

2. L-iffaċilitar tal-oneru tal-provi

a. Il-preżunzjoni statutorja (*gesetzliche Vermutung*) teżiġi bil-liġi li, f’ċerti ċirkostanzi (il-bażi għall-preżunzjoni), l-eżistenza ta’ ċirkostanzi oħra għandha tiġi preżunta u li dawn għandhom jiġu kkunsidrati bħala bażi għall-valutazzjoni legali. a. Il-preżunzjonijiet statutorji jiffaċilitaw l-oneru tal-provi fuq waħda mill-partijiet, li jkollha

tesponi u tipprova biss il-fatti li jiġġustifikaw il-preżunzjoni. L-oppost jista’ jiġi ppruvat b’mod ammissibbli skont l-Artikolu 292 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili (*Zivilprozessordnung*, ZPO). Il-preżunzjonijiet statutorji jistgħu jkunu relatati mal-fatti, pereżempju l-preżunzjoni li ċertifikat ta' ipoteka ġie trasferit lill-kreditur bis-saħħa tal-pussess taċ-ċertifikat (l-Artikolu 1117(3) tal-Kodiċi Ċivili). Jistgħu jirreferu wkoll għal drittijiet, pereżempju l-preżunzjoni li d-detentur ta’ ċertifikat ta’ wirt jkollu l-istatus ta’ eredi (l-Artikolu 2365 tal-Kodiċi Ċivili).

b. Teżisti preżunzjoni fattwali (*tatsächliche Vermutung*) jekk qorti – abbażi tal-esperjenza tagħha stess jew ta’ periti – tista’ tikkonkludi fatti mhux pruvati minn dawk pruvati (Provi indizjarji). Pereżempju, jista’ jiġi konkluż mill-provi indizjarji li t-temperatura f’ħin speċifiku kienet ħafna iktar għolja minn żero, u għalhekk, mill-esperjenza ġenerali, li dik il-persuna speċifika ma setgħetx żelqet fuq silġ iswed dak il-ħin. Il-kontroparti tista’ tikkontesta din il-preżunzjoni abbażi ta’ fatti li jixħtu dubju serju dwar jekk l-okkorrenza kinitx fil-fatt okkorrenza tipika fil-kors ordinarju tal-avvenimenti.

3. Il-ġurisprudenza dejjem aktar qed tiddefinixxi l-oneru tal-provi skont raġunijiet ta’ ekwità u bilanċ ġust ta’ interessi f’oqsma speċifiċi ta’ riskju. L-aktar eżempji sinifikanti huma kif ġej:

- Ir-responsabbiltà tal-prodott (skont l-Artikolu 823(1) tal-Kodiċi Ċivili)

L-oneru tal-provi li prodott ikun difettuż, li nkisru d-drittijiet legali u li hemm relazzjoni kawżali bejn it-tnejn jaqa’ fuq ir-rikorrent. Min-naħa l-oħra, l-oneru tal-provi jaqa’ fuq il-manifattur li jkun ħares l-obbligi li jaqgħu fuqu f’termini ta’ organizzazzjoni, struzzjonijiet, sorveljanza wara t-tqegħid fis-suq u l-prevenzjoni ta’ riskji, u b’hekk li l-ebda difett ma jista’ jiġi attribwit lilu.

- Obbligi tal-għoti ta' informazzjoni u ta' pariri

Jekk obbligi speċifiċi ta’ qabel jew waqt il-kuntratt għall-għoti ta' informazzjoni u ta' pariri ma jiġux sodisfatti, il-parti li jkollha t-tort għandha l-oneru li turi li d-dannu kien iseħħ anki li kieku hi kienet ikkonformat mal-obbligi tagħha. Hemm preżunzjoni li l-parti li ġarrbet il-ħsara tkun aġixxiet skont l-informazzjoni pprovduta.

1.3 Sa liema livell trid tkun konvinta l-qorti sabiex tagħti sentenza li tissejjes fuq l-eżistenza ta' dak il-fatt?

L-Artikolu 286 tal-Kodiċi ta’ Proċedura Ċivili jistabbilixxi l-prinċipju fundamentali skont il-liġi tal-proċedura ċivili tal-valutazzjoni libera tal-provi (*Freiheit der Beweiswürdigung*). Skont dan il-prinċipju, il-Qorti trid tieħu deċiżjoni hija stess dwar jekk fatt allegat ikunx veru jew falz fid-dawl tal-kontenut kollu tal-proċedimenti u tal-konklużjonijiet li tasal għalihom minn kull prova.

Probabbiltà preponderanti jew ta’ grad għoli mhix biżżejjed biex tipprova fatt, iżda min-naħa l-oħra ma hemmx għalfejn jiġi eskluż kull dubju. Għandu jkun hemm grad ta’ ċertezza li huwa biżżejjed fil-prattika u li jdgħajjef kull dubju li jifdal, iżda mingħajr ma dan neċessarjament jiġi eskluż għal kollox.

Hemm eċċezzjoni rigward il-grad meħtieġ ta’ prova f'każijiet fejn il-liġi taċċetta li evidenza *prima facie* hija biżżejjed (pereżempju, fil-każ ta’ miżuri provviżorji). Allegazzjoni tkun korretta *prima facie* jekk teżisti probabbiltà preponderanti li hija korretta. Għall-prova tal-korrettezza *prima facie*, il-partijiet mhumiex obbligati li jsegwu r-regoli stretti ta’ prova (xhieda, dokumenti, spezzjoni mill-Qorti, evidenza ta’ esperti jew interrogazzjonijiet tal-partijiet). Pereżempju, affidavit ukoll ammissibbli (l-Artikolu 294 tal-Kodiċi ta’ Proċedura Ċivili).

2 Is-smigħ tal-provi

2.1 Għas-smigħ tal-provi dejjem ikun meħtieġ li jsir rikors minn parti, jew huwa wkoll possibbli li f’ċerti każijiet l-imħallef jisma’ l-provi fuq l-inizjattiva tiegħu stess?

Il-prinċipju fil-proċedimenti ċivili huwa li l-partijiet biss jistgħu jressqu l-kwistjonijiet u l-provi rilevanti. Il-Qorti ma tistax hija nnifisha tidentifika materjal u tużah bħala bażi għad-deċiżjoni tagħha. L-iktar l-iktar huwa dmir tal-Qorti li tinforma u tagħti pariri skont l-Artikolu 139 tal-Kodiċi ta’ Proċedura Ċivili.

F’xi każijiet, il-Qorti tista’ tieħu evidenza *ex officio*, għall-kuntrarju tal-prinċipju tal-preżentazzjoni tal-parti, iżda għandha tagħmel hekk bl-għan li l-preżentazzjoni tal-każ mill-partijiet ikollha bażi tajba, u ma tistax tfittex li tinvestiga l-fatti hija stess.

Għaldaqstant il-Qorti tista', *ex officio* tordna spezzjonijiet u rapporti u l-konsultazzjoni ta' esperti (l-Artikolu 144 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili), il-preżentazzjoni ta' dokumenti (l-Artikolu 142) u l-mistoqsijiet ulterjuri lil parti (l-Artikolu 448). Il-Qorti tista' wkoll tagħmel mistoqsijiet lill-partijiet *ex officio* (l-Artikolu 448). Madankollu, għandu jkun hemm ċertu grad ta' probabbiltà inizjali għall-fatt li jrid jiġi pprovat.

Fi proċedimenti mhux kontenzjużi (bħal kawżi ta' tutela u wirt) u fi kwistjonijiet tal-familja (bħal kawżi ta' kustodja tal-minuri u ta' filjazzjoni) li mhumiex tilwimiet (jiġifieri mhumiex regolati mil-liġi dwar il-provi skont il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili), japplika l-prinċipju tal-investigazzjoni *ex officio* (l-Artikolu 26 tal-Att dwar il-Proċedimenti fi Kwistjonijiet tal-Familja u fi Proċedimenti Mhux Kontenzjużi (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG)). Dan ifisser li l-qorti, *ex officio*, tistabbilixxi l-fatti rilevanti għad-deċiżjoni u tiġbor il-provi meħtieġa f'forma adattata, fid-diskrezzjoni tagħha. F'dan ir-rigward, il-qorti mhix marbuta bis-sottomissjonijiet tal-partijiet. Regoli differenti japplikaw f'kawżi taż-żwieġ (bħal proċedimenti ta' divorzju) u materji kontenzjużi tal-familja (bħal ċerti proċedimenti ta' manteniment) (l-Artikolu 113 tal-Att).

2.2 Jekk ir-rikors min-naħa ta' parti għall-ġbir tal-provi jintlaqa', x'isir wara?

Provi formali:

Fejn il-fatti jiġu kkontestati mill-partijiet, il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili jordna l-proċedura formali tal-provi, li tippermetti l-kumpilazzjoni tal-provi b'dawn il-mezzi: testimonjanza tal-esperti, spezzjoni viżwali mill-qorti, dokumenti, testimonjanza tax-xhieda u eżami tal-partijiet (ara aktar 'il quddiem). Wara li parti tkun ippreżentat provi, il-qorti tordna l-kumpilazzjoni tal-provi għall-fatti li jridu jiġu ppruvati. Ġeneralment dan isir mingħajr formalitajiet speċifiċi waqt is-seduta jew permezz ta' ordni għal provi skont l-Artikolu 358 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili. Skont l-Artikolu 359 tal-Kodiċi, din għandha tispeċifika l-fatti inkwistjoni li għalihom trid issir kumpilazzjoni tal-provi, għandha tispeċifika l-evidenza li għandha tittieħed, tiddikjara l-ismijiet tax-xhieda, l-esperti u l-parti li għandhom jiġu interrogati, u għandu jispeċifika l-parti li qed tibbaża ruħha fuq il-provi.

Il-kumpilazzjoni tal-provi mbagħad issir skont id-dispożizzjonijiet legali rilevanti (l-Artikoli 355 sa 484 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili). B'mod partikolari, il-prinċipji li l-provi għandhom jinġabru direttament (l-Artikolu 355) u li l-partijiet jistgħu jattendu (l-Artikolu 357) għandhom jiġu osservati.

L-ewwel minn dawn il-prinċipji jipprovdi li l-provi għandhom jingħataw quddiem il-qorti kriminali nnifisha, minħabba li hija din il-qorti li għandha tevalwa l-provi. Eċċezzjoni tapplika biss meta, skont l-istatut, ir-responsabilità għall-kumpilazzjoni tal-provi tista' tiġi trasferita lil membru wieħed tal-qorti kriminali (l-Artikolu 361 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili) jew għal qorti oħra (l-Artikolu 362). Skont il-prinċipju li l-partijiet jistgħu jattendu, il-partijiet għandhom id-dritt li jkunu preżenti matul is-smigħ ta' xhieda u għandhom ukoll id-dritt li jinterrogaw lix-xhieda (l-Artikolu 397).

Skont l-Artikolu 285 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, ir-riżultati tal-provi mbagħad jiġu diskussi waqt il-proċedimenti orali. Skont l-Artikolu 286 tal-Kodiċi, il-Qorti għandha tistabbilixxi l-fatti fuq il-bażi tal-kontenut kollu tal-proċedimenti, inkluż il-provi miġbura; meta tagħmel dan, hija tevalwa l-provi liberament.

Il-kumpilazzjoni informali tal-provi:

Għall-kuntrarju ta' provi formali, il-kumpilazzjoni informali tal-provi tippermetti li l-fatti jiġu stabbiliti bi kwalunkwe provi meqjusa meħtieġa mill-qorti u fil-biċċa l-kbira tista' ssir mingħajr rekwiżiti formali. Skont l-Artikolu 284 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, il-kumpilazzjoni informali tax-xhieda fi proċedimenti ċivili hija ammissibbli biss jekk il-partijiet ikunu taw il-kunsens tagħhom.

Jekk, fil-proċedimenti suġġetti għall-Att dwar il-Proċedimenti fi Kwistjonijiet tal-Familja u fi Proċedimenti Mhux Kontenzjużi, il-kumpilazzjoni formali tax-xhieda ma tkunx meħtieġa mil-liġi, il-qorti tista' tikkumpila xhieda formalment jew informalment biex tkun konvinta dwar il-fatti (l-Artikoli 29 u 30 tal-Att). Il-partijiet jistgħu jippreżentaw provi possibbli lill-qorti, iżda hija l-qorti waħedha li tiddeċiedi, fid-diskrezzjoni tagħha, dwar il-ħtieġa u l-firxa u n-natura tal-kumpilazzjoni tax-xhieda.

2.3 F'liema każijiet il-qorti tista' tiċħad ir-rikors ta' parti għall-ġbir tal-provi?

Rikors għall-ammissibbiltà tal-provi jista' jiġi miċħud għal raġunijiet proċedurali, jew skont ir-regoli dwar il-provi,

jekk:

- il-fatti ma jkunux iridu jiġu pprovati bil-provi, jiġifieri l-fatti jkunu diġà ġew ippruvati, jew huma ovvji jew mhux kontestati;
- il-fatti mhumiex materjali, jiġifieri ma jista jkollhom l-ebda influwenza fuq id-deċiżjoni;
- il-provi mhumiex adattati biex jippruvaw il-fatt allegat (dan huwa rari, għaliex il-provi ma jistgħux jiġu evalwati qabel jinġabru);
- il-provi ma jistgħux jinkisbu;
- il-provi huma inammissibbli, pereżempju bħala riżultat ta' allegazzjoni mhux sostanzjata b'abbuż ta' proċess jew obbligu ta' kunfidenzjalità konfliġġenti tax-xhieda (sakemm ma jinħelsux minn dan l-obbligu);
- il-kumpilazzjoni tax-xhieda hija fid-diskrezzjoni tal-qorti, pereżempju fl-evalwazzjoni tad-danni skont l-Artikolu 287 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili;
- il-fatt ġie stabbilit finalment fi proċedimenti oħra u jorbot liż-żewġ partijiet;
- ir-rikors ma ġiex ippreżentat fil-ħin (l-Artikolu 296(1) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili);
- il-kumpilazzjoni tal-provi hija mfixkla minn ostakolu ta' tul inċert, il-limitu taż-żmien rilevanti skada u l-proċedimenti jkunu mdewma f'aspetti oħra (l-Artikolu 356 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili).

2.4 X'inhuma l-mezzi differenti biex isiru l-provi?

Il-ħames tipi ta' kumpilazzjoni tal-provi stretta huma:

- Spezzjoni viżwali mill-qorti, l-Artikoli 371 sa 372a tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili

Dan jikkonsisti minn kull spezzjoni diretta, sensorjali mill-imħallef għal finijiet ta' provi. Minkejja li t-terminu użat "*Augenschein*" ("spezzjoni viżwali"), huwa kemxejn qarrieqi, dan jista' jinkludi wkoll spezzjoni permezz tas-sensi tal-mess, tax-xamm, tas-smigħ u tat-togħma. Konsegwentement, reġistrazzjonijiet tal-awdjo u l-vidjow u mezzi għall-ħażna ta' *data* huma inklużi wkoll.

- Xhieda, l-Artikoli 373 – 401 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili

Ix-xhieda jistgħu jixhdu għal avvenimenti fil-passat li huma stess ikunu osservaw. Persuna li mhijiex parti mit-tilwima biss tista' tkun xhud.

Jekk ix-xhud irid ikollu għarfien speċjalizzat biex jifhem il-fatti, ix-xhud jissejjaħ bħala xhud espert (*sachverständiger Zeuge*, l-Artikolu 414 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili): eżempju ta' dan huwa l-istqarrija ta' tabib tal-emerġenza fil-każ ta' ġrieħi mġarrba f'aċċident.

- Testimonjanza esperta, l-Artikoli 402 – 414 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili

L-espert (*Sachverständiger*) jipprovdi lill-imħallef bl-għarfien speċjalizzat li dan tal-aħħar jeħtieġ biex jevalwa l-fatti. L-esperti ma jistabbilixxux il-fatti huma stess. Huma mistennija li jagħtu l-evalwazzjoni tagħhom purament fuq il-bażi tal-fatti irreferuti lilhom (*Anschlusstatsachen*).

Huwa meta jkun meħtieġ għarfien speċjalizzat biex jiġu stabbiliti l-fatti biss li l-esperti jistgħu jintalbu jagħtu l-konklużjonijiet tagħhom stess. Eżempju ta' dan huwa d-dijanjożi ta' tabib.

Rapport ta' espert privat ikkummissjonat minn waħda mill-partijiet jista' jiġi ammess bħala prova esperta biss f'każijiet eċċezzjonali u bil-kunsens taż-żewġ partijiet biss.

- Provi dokumentarji, l-Artikoli 415 – 444 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili

Id-dokumenti fi ħdan it-tifsira tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili huma dikjarazzjonijiet bil-miktub, li kapaċi jagħtu prova għas-sottomissjonijiet kontestati ta' parti. Il-liġi tagħmel distinzjoni bejn il-valur probatorju ta' dokumenti pubbliċi (l-Artikoli 415, 417 u 418 tal-Kodiċi) u ta' dokumenti privati (l-Artikolu 416).

- L-eżami tal-partijiet, l-Artikoli 445 – 455 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili

L-eżami ta' partijiet huwa sussidjarju għal forom oħra ta' provi u ammissibbli biss sabiex jiġu ppreżentati l-provi ewlenin (l-Artikolu 445(2) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili). Fil-prinċipju, il-parti bl-obbligu li tagħti prova tista' tippreżenta biss rikors għall-eżami tal-parti avversarja (l-Artikolu 445, l-ewwel sentenza). Barra minn hekk, il-partijiet jistgħu jiġu interrogati biss bil-kunsens tal-parti l-oħra jew tal-qorti.

Min-naħa l-oħra, fil-kumpilazzjoni informali tax-xhieda, il-qorti tista' tiġbor il-provi meħtieġa b'mod xieraq. Ma hija meħtieġa l-ebda deċiżjoni dwar il-provi jew id-data għas-smigħ tax-xhieda għall-kumpilazzjoni tax-xhieda. Minbarra l-mezzi formali tal-provi (ara hawn fuq), il-provi jistgħu jinkludu, pereżempju, il-kisba ta' informazzjoni uffiċjali u rapporti mill-awtoritajiet, mistoqsijiet informali bit-telefown jew bil-miktub, l-użu tar-reġistrazzjonijiet awdjo jew bil-vidjow u reġistrazzjonijiet tad-*data*. Il-qorti tista' tuża kwalunkwe mezz konċepibbli ta' kif tikseb l-għarfien sabiex tikkonvinċi lilha nnifisha bil-fatti; il-kapaċità tagħha li tagħmel hekk hija limitata biss f'sitwazzjonijiet li fihom l-għarfien xjentifiku u l-prinċipji tal-loġika jimplikaw li ma jinkiseb l-ebda għarfien ulterjuri jew li fihom iridu jiġu esklużi ċerti provi. F'kawżi suġġetti għall-Att dwar il-Proċedimenti fi Kwistjonijiet tal-Familja u fi Proċedimenti Mhux Kontenzjużi, ir-riżultati tal-kumpilazzjoni tax-xhieda għandhom jiddaħħlu fl-atti tal-kawża (l-Artikolu 29(3) tal-Att).

2.5 X'inhuma l-mezzi biex jinġabru l-provi mingħand ix-xhieda u huma differenti mill-mezzi użati biex jinġabru l-provi mingħand ix-xhieda tal-periti tal-qorti? X'inhuma r-regoli fir-rigward tas-sottomissjoni ta' provi bil-miktub u ta' perizji/opinjonijiet ta' esperti?

Il-provi kollha għandhom l-istess status, minħabba l-prinċipju li l-Qorti hija libera li tevalwa l-provi; ma hemmx differenzi fil-valur probatorju. L-uniċi differenzi huma fit-tip ta' kumpilazzjoni:

Xhieda

Kull xhud għandu jiġi eżaminat individwalment u mhux fil-preżenza ta' xhieda li għandhom ikunu mismugħa sussegwentement (l-Artikolu 394(1) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili). Xhieda li t-testimonjanza tagħhom tkun f'kunflitt jistgħu jinġiebu wiċċ imb'wiċċ (l-Artikolu 394 (2)).

Qabel ma x-xhieda jiġu interrogati, dawn jiġu mwissija li jridu jgħidu l-verità u li jistgħu sussegwentement ikunu meħtieġa jieħdu ġurament (l-Artikolu 395(1)). Ix-xhieda huma l-ewwel mistiedna jagħtu d-dettalji personali tagħhom (l-Artikolu 395(2)) u mbagħad jiġu mistoqsija dwar is-suġġett tal-kawża (l-Artikolu 396). Il-qorti tipprova tiżgura li x-xhieda tagħhom tibqa' rilevanti għall-kwistjoni li dwarha huma qed jiġu interrogati. Tista' wkoll tpoġġi aktar mistoqsijiet lix-xhieda biex tiċċara xi punti jew tiżgura li t-testimonjanzi tagħhom huma kompluti.

Il-partijiet għandhom id-dritt li jkunu preżenti meta x-xhieda jiġu interrogati u li jagħmlulhom xi mistoqsijiet. Ġeneralment, il-partijiet infushom, fi proċedimenti b'rappreżentazzjoni obbligatorja minn avukat, jistgħu jissottomettu biss id-domandi għax-xhieda, filwaqt li l-konsulenti legali jistgħu jinterrogaw xhud direttament (l-Artikolu 397).

Ir-regoli li jirregolaw l-interrogazzjoni ta' xhieda japplikaw ukoll għall-provi pprovduti minn xhieda esperti u għall-interrogazzjoni tal-partijiet infushom (l-Artikoli 402 u 451).

Dokumenti

Fil-prinċipju, il-provi dokumentarji jiġu ppreżentati bis-sottomissjoni tad-dokument. Jekk il-parti li tippreżenta l-evidenza ma jkollhiex id-dokument inkwistjoni, iżda d-dokument qiegħed fil-pussess tal-kontroparti jew ta' parti terza, il-parti li tippreżenta l-provi tista' titlob sabiex il-kontroparti jew il-parti terza jkollhom jippreżentaw id-dokument (l-Artikolu 421 u 428). L-obbligu li jippreżentaw id-dokumenti huwa rekwiżit tal-liġi ċivili u japplika fejn il-persuna li tippreżenta l-provi tkun intitolata li titlob li l-kontroparti jew parti terza ċċedi jew tippreżenta dokument (l-Artikolu 422). Għandu jkun hemm raġunijiet *prima facie* li jiġġustifikaw dan l-obbligu (l-Artikolu 424(5), it-tieni sentenza). Ir-rapporti jew l-opinjonijiet ta' esperti bil-miktub huma dokumenti fi ħdan il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili.

2.6 Hemm xi mezzi ta' prova li huma iktar b'saħħithom minn oħrajn?

Skont il-prinċipju li l-Qorti hija libera li tevalwa l-provi, skont l-Artikolu 286 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, il-provi kollha għandhom status ugwali. Il-provi kollha miġbura jipprovdu bażi għall-valutazzjoni li trid issir mill-qorti. L-imħallfin jridu josservaw ir-regoli vinkolanti dwar il-provi f'każijiet eċċezzjonali biss: eżempji huma dawk li japplikaw għall-valur probatorju tar-rendikont tal-proċedimenti skont l-Artikolu 165 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, jew tas-sentenza skont l-Artikolu 314, jew ta' dokumenti oħra skont l-Artikoli 415 sa 418.

2.7 Hemm obbligu li jintużaw ċerti mezzi ta' prova biex jiġu ppruvati xi fatti partikolari?

Le, il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili ma jistipula l-ebda formoli obbligatorji ta' provi biex jiġu ppruvati fatti partikolari.

Hemm eċċezzjonijiet f'ċerti tipi ta' proċedimenti. Fi proċedimenti marbuta ma' kuntratti u kambjali, il-provi li jistabbilixxu l-fatti li fuqhom hija bbażata t-talba jistgħu jingħataw biss fil-forma ta' dokumenti, u l-provi tal-fatti l-oħra kollha fil-forma ta' dokumenti jew permezz ta' interrogazzjoni lill-partijiet biss (l-Artikoli 592 *et seq.* tal-Kodiċi).

F'ċerti proċedimenti li jinvolvu intervent fil-fond f'dak li għandu x'jaqsam mad-drittijiet fundamentali, il-liġi tipprevedi l-obbligu li tinkiseb perizja, pereżempju qabel il-ħatra ta' kustodju jew qabel miżura ta' ċaħda ta' libertà involontarja (l-Artikoli 280 u 312 tal-Att dwar il-Proċedimenti fi Kwistjonijiet tal-Familja u fi Proċedimenti Mhux Kontenzjużi).

2.8 Ix-xhieda huma obbligati bil-liġi li jixhdu?

Ix-xhieda kollha li huma soġġetti għall-ġurisdizzjoni tal-qrati Ġermaniżi u li ġew imsejħa kif suppost huma meħtieġa jattendu għas-seduti ta' smigħ tal-qorti, biex jixhdu u jieħdu ġurament.

Id-dmir ta' xhud biex jixhed jinkludi wkoll id-dmir li jivverifika dak li hu jkun jaf abbażi ta' dokumenti u li jiffriska l-memorja (l-Artikolu 378 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili). Ix-xhieda mhumiex obbligati jidħlu f'fatti li mhumiex konxji minnhom.

2.9 F'liema ċirkostanzi jistgħu jirrifjutaw li jixhdu?

Il-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili jagħmel distinzjoni bejn id-dritt tax-xhieda li jibqgħu siekta għal raġunijiet personali (l-Artikolu 383 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili) u għal raġunijiet materjali (l-Artikolu 384). Id-dritt ta' xhud li jirrifjuta li jixhed skont l-Artikolu 383 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili huwa bbażat fuq ir-relazzjoni familjari jew l-obbligu tal-fiduċja professjonali. Huwa maħsub biex jiġu evitati kunflitti ta' interess.

Id-dritt tax-xhieda li jibqgħu siekta minħabba raġunijiet personali japplika għall-għarajjes (Nru 1), għall-miżżewġin (Nru 2) u għas-sħab f'unjoni ċivili (Nru 2a) sakemm idum iż-żwieġ jew l-unjoni ċivili tagħhom, u anke wara li dawn jintemmu. Kull persuna li tiġi jew li kienet tiġi direttament minn parti, jew bid-demm jew biż-żwieġ, jew li hija jew li kienet tiġi mill-persuna bħal qarib kollaterali sat-tielet grad, jew li hija jew li kienet qarib kollaterali permezz taż-żwieġ sat-tieni grad, ma tistax tiġi obbligata tixhed lanqas (Nru 3). Relazzjoni kollaterali tfisser li ma tiġix direttament mill-persuna, iżda li hija dixxendenti mill-istess terza persuna. Il-grad ta' relazzjoni bid-demm jew biż-żwieġ huwa stabbilit mill-għadd ta' twelid intermedjarji.

Skont l-Artikolu 383(1) Nru 4 tal-Kodiċi, il-membri tal-kleru, il-persuni li huma jew li kienu involuti professjonalment fil-preparazzjoni, fil-produzzjoni jew fid-distribuzzjoni ta' perjodiċi jew programmi tar-radju u tat-TV (Nru 5), u persuni li, minħabba l-mandat, il-pożizzjoni jew il-professjoni tagħhom, huma fdati b'informazzjoni li ma tistax tiġi żvelata minħabba n-natura tagħha jew bis-saħħa ta' dispożizzjoni legali (Nru 6), mhumiex obbligati jixhdu.

Id-dritt ta' xhieda li jirrifjutaw li jixhdu għal raġunijiet professjonali jkopri l-informazzjoni kollha magħrufa lill-persuni msemmija hawn fuq minħabba l-pożizzjoni partikolari tagħhom.

Min-naħa l-oħra, id-dritt ta' xhud li ma jixhidx skont l-Artikolu 384 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili huwa maħsub biex jipproteġi lix-xhieda minn konsegwenzi avversi tal-obbligu li jixhdu. Għandhom id-dritt ma jwiġbux għal domandi partikolari, imma mhux li jirrifjutaw li jixhdu għalkollox.

Id-dritt li ma jixhdux skont l-Artikolu 384 japplika meta l-għoti ta' risposta għal domanda jikkawża dannu finanzjarju dirett lix-xhud jew lil persuna b'relazzjoni familjali elenkata fl-Artikolu 383 tal-Kodiċi (Nru 1), jew ikun jesponihom għad-diżunur jew jinvolvi r-riskju ta' prosekuzzjoni kriminali jew amministrattiva (Nru 2). Ix-xhieda lanqas ma huma obbligati jwieġbu għal mistoqsijiet jekk dan ikun jobbligahom jiżvelaw sigriet tan-negozju jew tal-kummerċ (Nru 3).

L-Artikolu 385 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili jistabbilixxi għadd ta' eċċezzjonijiet għad-drittijiet deskritti tax-xhieda biex ma jixhdux. Ta' min jinnota b'mod partikolari l-Artikolu 385(2), li jeħles lill-membri tal-kleru u lill-persuni li mhux mitluba jixhdu skont il-liġi sostantiva taħt l-Artikolu 383(1) Nru 6 mill-obbligu tagħhom li jibqgħu

siekta, u li konsegwentement jerġa' jimponi fuqhom l-obbligu li jixhdu.

2.10 Jekk persuna tirrifjuta li tixhed tista' tingħata multa jew tiġi sfurzata tixhed?

Iva. Jekk xhud li ġie msejjaħ b'mod xieraq biex jixhed ma jattendix, il-qorti timponi multa amministrattiva skont l-Artikolu 380(1) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, u jekk din ma titħallasx hija timponi sentenza ta' ħabs. L-ammont tal-multa jvarja bejn EUR 5 u EUR 1,000 (l-Artikolu 6(1) tal-Att li jintroduċi l-Kodiċi Kriminali (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch*)), u s-sentenza ta' ħabs hija minn jum sa 6 ġimgħat (l-Artikolu 6(2) tal-istess Att). Ix-xhieda huma wkoll meħtieġa jħallsu l-ispejjeż li jirriżultaw minn nuqqas tagħhom li jattendu.

Xhud li jonqos milli jattendi għat-tieni darba jista' jiġi sfurzat jattendi s-seduta ta' smigħ skont l-Artikolu 380(2) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, kif ukoll li jġarrab penali amministrattiva. Dawn il-miżuri ma jiġux infurzati jekk ix-xhud jipprovdi spjegazzjoni adegwata għall-assenza tiegħu fil-ħin. Jekk l-ebda spjegazzjoni ma tasal fi żmien xieraq, ix-xhud irid juri li ma kienx responsabbli għad-dewmien (l-Artikolu 381 tal-Kodiċi).

Jekk xhud jirrifjuta li jixhed jew li jieħu ġurament mingħajr ma jagħti raġuni, jew jagħti raġuni li ġiet finalment iddikjarata irrilevanti, l-istess miżuri jistgħu jittieħdu skont l-Artikolu 390(1) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili bħal dawk li japplikaw għal xhud li jonqos milli jattendi mingħajr spjegazzjoni. Jekk xhud jirrifjuta li jixhed għat-tieni darba, jista', fuq rikors, jinżamm sabiex jiġi mġiegħel jixhed, iżda biss għat-tul ta' żmien tal-ġuri li jkun għaddej (l-Artikolu 390(2) tal-Kodiċi).

2.11 Hemm persuni li ma jistgħux jixhdu?

Le, ma hemm l-ebda skwalifika ġenerali biex wieħed ikun xhud. Kull persuna li hija matura biżżejjed biex tagħmel osservazzjonijiet fattwali u li tifhem u li twieġeb mistoqsijiet dwarhom tista' tkun xhud, tkun xi tkun l-età jew il-kapaċità tagħha li tidħol fi tranżazzjonijiet legali.

Ma hemmx regoli speċjali għal persuni li preċedentement kienu ġew ikkastigati minħabba li deliberatament ikunu għamlu dikjarazzjonijiet foloz jew taw xhieda falza.

Madankollu, persuna ma tistax tkun xhud jekk tkun direttament involuta fil-proċedimenti, bħala parti jew bħala r-rappreżentant legali ta' parti. Hemm eċċezzjoni għal partijiet konġunti fir-rigward ta' fatti li jikkonċernaw biss partijiet konġunti oħra. F'ċerti ċirkostanzi, aġent jista' jkun xhud jekk is-suġġett tal-eżami ma jaqax fil-kamp ta' applikazzjoni tar-relazzjoni tal-aġenzija. Rappreżentant irreġistrat jista', pereżempju, jixhed fir-rigward ta' fatti li ma jkunux relatati ma' dmirijietu fi proċedimenti fejn il-persuna li jirrappreżenta hija parti.

Iż-żmien rilevanti li fih persuna trid tikkwalifika biex tidher bħala xhud huwa dejjem iż-żmien li fih għandha tinstema'.

2.12 X'inhu r-rwol tal-imħallef u tal-partijiet fis-smigħ ta' xhud? B'liema kundizzjonijiet jista' jinstema' xhud permezz ta' vidjokonferenza jew ta' mezzi tekniċi oħrajn?

Ix-xhieda jiġu interrogati mill-imħallef jew l-imħallfin. L-eżami tax-xhieda jista' jsir ukoll minn membru wieħed tal-qorti jew minn qorti oħra, jekk, b'mod partikolari jista' jiġi preżunt mill-bidu li l-qorti kriminali se tkun tista' tevalwa l-eżitu tal-provi b'mod xieraq anke mingħajr impressjoni diretta tal-andament tal-kumpilazzjoni tal-provi.

Kull xhud għandu jiġi eżaminat individwalment u mhux fil-preżenza ta' xhieda li għandhom ikunu mismugħa sussegwentement (l-Artikolu 394(1) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili). Xhieda li t-testimonjanza tagħhom tkun f'kunflitt jistgħu jinġiebu wiċċ imb'wiċċ (l-Artikolu 394 (2)).

Il-partijiet għandhom id-dritt li jkunu preżenti meta x-xhieda jiġu interrogati u li jagħmlulhom xi mistoqsijiet. Ġeneralment, il-partijiet infushom, fi proċedimenti b'rappreżentazzjoni obbligatorja minn avukat, jistgħu jissottomettu biss id-domandi għax-xhieda, filwaqt li l-konsulenti legali jistgħu jinterrogaw xhud direttament (l-Artikolu 397).

Ix-xhieda jistgħu jinstemgħu b'vidjokonferenza b'permess tal-qorti b'rikors minn xi ħadd mill-partijiet (biss), l-Artikolu 128a(2) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili.

3 Il-valutazzjoni tal-provi

3.1 Meta l-provi ma jkunux inkisbu b'mod legali minn parti, il-qorti jkollha xi restrizzjonijiet meta tagħti s-sentenza tagħha?

Fil-prinċipju, leġiżlazzjoni li tipprojbixxi l-qorti milli tikkunsidra provi partikolari ma teżistix fil-proċedura ċivili. L-unika eċċezzjoni hija li qorti ma tistax tikkunsidra sentenzi li tneħħew jew li għandhom jitneħħew mir-Reġistru Ċentrali Federali (l-Artikolu 51 tal-Att li jirregola r-Reġistru Ċentrali Federali (*Bundeszentralregistergesetz*)).

Madankollu, il-qorti tista' titwaqqaf milli tikkunsidra provi fi proċedimenti ċivili skont il-ġurisprudenza tal-Qorti Kostituzzjonali Federali (*Bundesverfassungsgericht*) jekk ikun hemm interferenza illegali fil-pożizzjonijiet fundamentali mħarsa mill-Kostituzzjoni tal-parti li tkun qed topponi l-provi – b'mod partikolari id-dinjità tal-bniedem u drittijiet personali ġenerali – li mhijiex iġġustifikata bħala eċċezzjoni. Irid isir bilanċ tal-benefiċċji u l-interessi, u jitqiesu ċ-ċirkostanzi kollha tal-każ individwali.

Skont il-ġurisprudenza, pereżempju, il-qorti ġeneralment ma tistax tisma' provi miksuba permezz ta' reġistrazzjonijiet awdjo sigrieta, bl-użu ta' trażmettituri żgħar, mikrofoni direzzjonali jew intercoms biex wieħed jissemma fuq konverżazzjonijiet, u l-użu ta' provi ta' rekords personali miksuba illegalment, pereżempju djarji jew ittri intimi.

Madankollu, f'dawn il-każijiet kollha, jista' jiġi deċiż fuq bażi ta' każ b'każ li b'mod eċċezzjonali hemm drittijiet ta' kontrobilanċ li jiġġustifikaw l-ammissjoni ta' provi miksuba b'mod illegali, dejjem sakemm dan ma jinfluwenzax il-qalba tal-ħajja privata.

Il-kwistjoni jekk provi għandhomx jiġu esklużi bħala riżultat ta' regola proċedurali trid tiġi deċiża separatament għal kull regola bħal din. In-nuqqasijiet li jolqtu l-proċedimenti u, b'mod partikolari, il-mod kif isir is-smigħ jistgħu jiġu rrimedjati skont l-Artikolu 295(1) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili. L-eżami ta' parti partikolari bħala xhud huwa, pereżempju, nuqqas proċedurali li jista' jiġi rrinunzjat, jiġifieri l-provi jistgħu jintużaw jekk il-partijiet jirrinunzjaw ir-regola jew ma jkunux qajmu oġġezzjoni kontra l-iżball sa tmiem is-smigħ sussegwenti. In-nuqqas ta' għoti ta' informazzjoni dwar id-dritt ta' xhud li jirrifjuta li jixhed jista' wkoll jiġi rrimedjat skont l-Artikolu 295(1) tal-Kodiċi.

Il-konformità mar-regoli fl-interess pubbliku ma tistax, madankollu, tiġi rinunzjata (l-Artikolu 295(2)). Eżempji jinkludu l-punti kollha li għandhom jitqiesu *ex officio* mill-Qorti, bħar-rekwiżiti għall-proċedimenti, l-ammissibbiltà ta' appell jew l-iskwalifika ta' persuni biex ikunu mħallfin.

3.2 Bħala parti fil-kawża, id-dikjarazzjoni tiegħi tgħodd bħala prova?

Kif diġà ġie spjegat fi 2.4, l-eżami tal-partijiet jista' taħt ċerti ċirkostanzi jiġi ammess bħala prova. Il-piż li jingħata lil tali prova jitħalla fid-diskrezzjoni tal-Qorti (l-Artikolu 286 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili).

4 Dan l-Istat Membru f'konformità mal-Artikolu 2(1) tar-Regolament dwar il-Kumpilazzjoni ta' Xhieda speċifika awtoritajiet oħra li huma kompetenti li jiġbru l-provi għall-finijiet ta' proċedimenti ġudizzjarji f'materji ċivili jew kummerċjali skont ir-Regolament? Jekk iva, dawn f'liema proċedimenti huma kompetenti li jiġbru l-provi? Jistgħu jitolbu biss il-ġbir tal-provi jew jassistu wkoll fil-ġbir tal-provi abbażi ta' talba mingħand Stat Membru ieħor? Ara wkoll in-notifika skont l-Artikolu 2(1) tar-Regolament dwar il-Kumpilazzjoni ta' Xhieda

Le.

> L-aħħar aġġornament: 22/12/2025

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali ta' din il-paġna tinżamm mill-punt ta' kuntatt tan-NĠE rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-

servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-oriġinal mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhirx fit-traduzzjonijiet. La l-NĠE u lanqas il-Kummissjoni Ewropea ma jaċċettaw ebda responsabbiltà fir-rigward ta' kwalunkwe informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.